

KOMMISSJONEN FOR
GJENOPPTAKELSE AV STRAFFESAKER

Kortversjoner 2025

05.02.2025 (GK-2022/139) Motorferdsel, vegtrafikkloven – § 391 nr. 3 (ny omstendighet, straffbart forhold med hensyn til saken)

En mann ble i 2016 dømt i tingretten for blant annet hensynsløs kjøring og fartsovertredelse. Kjøringen hadde ført til en trafikkulykke med materielle skader.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2022. Forsvareropplevningen i saken skjedde på påtalemyndighetens initiativ etter at det hadde blitt oppdaget mulig feil på et målevertøy som anga bilens hastighet på ulykkestidspunktet. Politiet mente ikke at vilkårene for gjenåpning var oppfylt fordi dommen bygde på flere, uavhengige bevis.

Senere ble det klart at feilene syntes å skyldes at en ansatt i Statens vegvesen forfalsket dataene fra bilens datasystemer. Kommisjonen ba statsadvokaten uttale seg om man kunne legge målingene fra bilen til grunn som riktige eller ikke, noe statsadvokaten skrev at man ikke kunne. Statsadvokaten syntes å være enig i at saken skulle gjenåpnes.

Kommisjonen fant det mest hensiktsmessig å avgjøre saken etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen viste til at utskriften fra målevertøyet kunne være forfalsket og at det derfor ville være tvil om utskriften var riktig. Dette gjaldt uavhengig av om den ansatte i Statens vegvesen skulle bli frifunnet eller ikke. Den ansatte var kun domfelt i tingretten. Kommisjonen viste til at det var tvil om målingen, og at retten hadde lagt avgjørende vekt på disse. Det forelå derfor en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse for de to tiltalepostene, og vilkårene for gjenåpning var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

06.02.2025 (GK-2024/158) Overlagt drap – § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlig kroppsvisitering under varetekt

En kvinne ble i 2016 i lagmannsretten dømt for overlagt drap. Hun begjærte gjenåpning av straffutmålingen og anførte som ny omstendighet at hun hadde vært utsatt for et høyt antall ulovlige kroppsvisitasjoner mens hun satt varetektsfengslet og under soning. Domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag.

Kommisjonen vurderte vilkårene for gjenåpning basert på antallet ulovlige kroppsvisitasjoner som fant sted under varetekt. Den dømmende rett har ved fastsettelsen av straff ikke mulighet til å ta i betraktning forhold under den etterfølgende soningen. Kommisjonen så derfor bort fra påberopte kroppsvisitasjoner under soning.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde vært utsatt for et brudd på EMK artikkel 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene.

Kommisjonen uttrykte at det var usikkerhet rundt det nøyaktige antallet kroppsvisitasjoner, men basert på gjennomgangen av hendelsesjournalen, uttalelse fra fengslene, samt domfeltes forklaring var kommisjonen ikke i tvil om at antallet kroppsvisitasjoner uansett ville utgjøre et varetektsfradrag over 120 dager, som etter kommisjonens praksis utgjør «en vesentlig mildere rettsfølge».

Kommisjonen bemerket at det er opp til domstolen å ta endelig stilling til om det foreligger en krenkelse av EMK artikkel 3, og en eventuell reduksjon i straff eller økt varetektsfradrag.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

06.02.2025 (GK-2024/61, GK-2024/62, GK-2024/63, GK-2024/64, GK-2024/65 og GK-2024/66) Vold, narkotika m.m. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i perioden 2012-2016 dømt en rekke ganger til fengsel for ulike lovbrudd, deriblant vold, narkotikaovertridelser og tyveri.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024 under henvisning til at han i en senere straffesak var blitt ansett utilregnelig. Til grunn for vurderingen forelå en rettspsykiatrisk erklæring fra mai 2019 og en tilleggserklæring fra juli 2019. Kommisjonen oppnevnte sakkyndige til å vurdere tidspunktet for når domfelte ble alvorlig syk. De sakkyndige vurderte at domfelte hadde vært psykotisk fra i hvert fall 2009. Handlingstidspunktet i de seks dommene som var begjært gjenåpnet var i perioden 2009-2016.

Kommisjonen fant at den nye rettspsykiatriske erklæringen var en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse. Vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var dermed oppfylt

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

07.02.2025 (GK-2023/260) Falsk forklaring – § 392 første ledd (fravikelse av lovtolkning)

En mann ble i 2022 dømt i tingretten for å bevisst ha gitt uriktige opplysninger om sin identitet til norske utlendingsmyndigheter, som et ledd i å bli innvilget asyl i Norge. Straffen ble satt til fengsel i 90 dager. Han ble også dømt til å betale saksomkostninger med kr 1 000. Domfelte anket til lagmannsretten, som nektet beslutningen fremmet. Domfelte anket videre til Høyesterett, som forkastet anken.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2023. Han anførte at to nylige dommer fra Høyesterett i 2023 var identiske med hans sak. Begge sakene omhandlet falsk forklaring til norske myndigheter. I begge sakene ble lagmannsrettens dom opphevet fordi lagmannsretten ikke hadde drøftet om bestemmelsene om straffrihet kom til anvendelse. Gjenåpning kunne skje både fordi Høyesterett hadde fraveket en tidligere lovtolkning, og fordi det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen var riktig.

Påtalemyndigheten anførte i sine merknader til kommisjonen at straffrihetsreglene ikke kom til anvendelse i domfeltes sak, og at Høyesterett ikke hadde fraveket en lovtolkning.

I november 2024 avsa Høyesterett en dom som behandlet en lignende problemstilling. Høyesterett anså at reglene om straffrihet ikke lenger skal tolkes innskrenkende, slik Høyesterett hadde gjort i en tidligere dom i 2007. Den første falske forklaringen til domfelte var foreldet, og han kunne heller ikke straffes for etterfølgende falske forklaringer.

Basert på dommen fra Høyesterett i 2024, vurderte kommisjonen at Høyesterett hadde fraveket en tidligere lovtolkning, jf. straffeprosessloven § 392 første ledd. Bestemmelsene om straffrihet var heller ikke drøftet i tingrettens dom, slik at det ville være støtende om dommen ikke ble gjenåpnet. Vilåårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 første ledd var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

14.02.2025 (GK-2022/200) Familievold, seksuelle overgrep, seksuell handling mot mindreårig, voldtekt – § 390 (habilitet)

En mann ble i 2020 dømt i lagmannsretten for blant annet grov voldtekt av barn under 14 år og mishandling i nære relasjoner. Straffen ble satt til fengsel i 5 år og 10 måneder, med fradrag på 2 dager for utholdt varetekt. Videre ble han dømt til å betale kr. 250 000 i oppreisningserstatning til begge de fornærmede. Han ble også ilagt kontaktforbud overfor de fornærmede for en periode på 5 år. Domfelte anket dommen, men anken ble nektet fremmet av Høyesteretts ankeutvalg.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2022. Han anførte at han aldri hadde mishandlet eller seksuelt misbrukt de fornærmede. Som grunnlag for gjenåpning, viste han blant annet til at de fornærmede ble instruert til å fremsette falske anklager, at det ikke forelå tilstrekkelige bevis for domfellelse og at den ene lagdommeren var inhabil.

Kommisjonen kom til at lagdommeren var inhabil ved behandlingen av saken, jf. straffeprosessloven § 390, jf. domstolloven § 108. Kommisjonen viste til at lagdommeren var ansatt ved det aktuelle statsadvokatembetet da domfeltes sak ble behandlet der. Ettersom vilåårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 390 var oppfylt, tok ikke kommisjonen stilling til domfeltes øvrige anførsler.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

26.02.2025 (GK-2024/273, GK-2024/274 og GK-2024/275) Narkotika, vegtrafikkloven, dokumentfalsk, tyveri m.m. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i perioden 2010-2016 straffedømt i tre saker. Dommene gjaldt blant annet dokumentfalsk, innførsel og bruk av narkotika, tyveri og flere overtredelser av vegtrafikklovgivningen, herunder kjøring i påvirket tilstand.

I etterkant av de nevnte dommene, begikk domfelte på nytt nye lovbrudd. Han ble da for første gang underlagt rettspsykiatrisk undersøkelse. Den rettspsykiatriske erklæringen som ble avgitt i juli 2024 konkluderte med at domfelte hadde diagnosen F20.0 Paranoid schizofreni og F19.21 Avhengighetssyndrom (multiple stoffer), per tiden abstinent men i beskyttede omgivelser.

Det fremgikk videre av erklæringen at «domfelte har hatt en vedvarende psykotisk tilstand, og at rusinntak i perioder har medført en intensivering av de psykotiske symptomer». Videre fremgikk det av erklæringen at «[d]e sakkyndige legger til grunn at det har foreligget psykotiske symptomer på handlingstiden for de forhold som var omhandlet i senere straffesak, før og etter.»

Det fremgikk ikke av den rettspsykiatriske vurderingen når domfeltes schizofreni debuterte, men ut fra opplysninger i den rettspsykiatriske erklæringen om blant annet tvangsinnleggelse på grunn av psykotisk tilstand i 2010, ble det lagt til grunn at det foreligger en rimelig mulighet for at domfelte var psykotisk på handlingstiden for de forhold som ledet til dommen i 2010 og senere.

Riksadvokaten begjærte på dette grunnlag gjenåpning av de tre foregående sakene. Domfelte ved sin forsvarer sluttet seg til begjæringen.

Kommisjonen fant at den sakkyndige erklæringen fra 2024 utgjorde en ny omstendighet som «synes egnet til å føre til frifinnelse», slik at vilkårene for gjenåpning var til stede, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

26.02.2025 (GK-2024/196) Drap og likskjending – § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlige kroppsvisitasjoner under varetekt, dissens

En mann ble i 2019 i lagmannsretten dømt for drap eller medvirkning til drap og likskjending til fengsel i 16 år. Han begjærte gjenåpning av straffutmålingen og anførte som ny omstendighet at han hadde vært utsatt for et høyt antall ulovlige kroppsvisitasjoner mens han satt varetektsfengslet. Domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde vært utsatt for et brudd på EMK artikkel 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene.

Spørsmålet for kommisjonen var om den nye omstendigheten syntes egnet til å føre til en «vesentlig mildere rettsfølge». Kommisjonen viste til at den i tidligere avgjørelser har vurdert at et varetektsfradrag på 120 dager eller mer alltid vil oppfylle vesentlighetskravet, se GK-2022-148 og GK-2022-191. Kommisjonen fant at denne saken var i et grensetilfelle.

Flertallet fant etter en konkret vurdering, hvor blant annet usikkerheten vedrørende visitasjonspraksisen i Ullersmo fengsel ble vektlagt, at vesentlighetskravet var oppfylt.

Mindretallet vurderte at vesentlighetskravet ikke var oppfylt, og la blant annet vekt på uttalelsene vedrørende praksis i Ullersmo fengsel i HR-2024-1935. Mindretallet fant at antallet kroppsvisitasjoner som var sannsynliggjort er lavere enn kommisjonens praksis på 120 dager. Sett opp mot straffens lengde på 16 års fengsel, fant mindretallet at det ikke var tale om en «vesentlig mildere rettsfølge».

I tråd med kommisjonens flertall sitt syn, ble vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 ansett oppfylt.

Kommisjonen besluttet å ta begjæringen til følge med den dissens som er beskrevet ovenfor (3-2).

21.03.2025 (GK-2025/6) Drap, familievold m.m. – § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlig kroppsvisitering under varetekt

En kvinne ble i 2015 i lagmannsretten dømt for drap, mishandling i nære relasjoner og rettstridig påvirkning av en aktør i rettsvesenet til fengsel i 21 år. Hun begjærte gjenåpning av straffutmålingen og anførte som ny omstendighet at hun hadde vært utsatt for et høyt antall ulovlige kroppsvisitasjoner mens hun satt varetektsfengslet. Domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde vært utsatt for et brudd på EMK artikkel 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene.

Kommisjonen uttrykte at det var noe usikkerhet rundt det nøyaktige antallet kroppsvisitasjoner, men basert på gjennomgangen av hendelsesjournalen, uttalelse fra fengslene, samt domfeltes forklaring mente kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at antallet kroppsvisitasjoner uansett ville utgjøre et varetektsfradrag over 120 dager, som etter kommisjonens praksis utgjør «en vesentlig mildere rettsfølge».

Kommisjonen bemerket at det er opp til domstolen å ta endelig stilling til om det foreligger en krenkelse av EMK artikkel 3, og en eventuell reduksjon i straff eller økt varetektsfradrag.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av straffeutmålingen til følge.

05.05.2025 (GK-2024/338 og GK-2024/339) Ordensforstyrrelse, kjøring i påvirket tilstand – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i 2015 dømt i tingretten for promillekjøring. Handlingstiden var 22. september 2014. Straffen ble satt til fengsel i 14 dager og en bot på kr 30 000. Retten avsa også dom for tap av førerett i 2 år. Dommen ble ikke anket.

Mannen ble videre i 2022 dømt i tingretten for ordensforstyrrelse. Handlingstiden var 21. oktober 2021. Straffen ble satt til en bot på kr 7 200. Anke til lagmannsretten ble ikke tillatt fremmet.

Påtalemyndigheten begjærte i 2025 gjenåpning av begge straffesakene til gunst for domfelte. Grunnlaget for begjæringen var en rettspsykiatrisk erklæring som var blitt innhentet i anledning to senere straffesaker mot samme domfelte. De sakkyndige hadde konkludert med at domfelte siden 1996, kanskje før, hadde hatt en psykose. Det hadde ikke tidligere vært oppnevnt sakkyndige for å vurdere domfeltes tilregnelighet.

Kommisjonen kom til at innholdet i den rettspsykiatriske erklæringen var nye omstendigheter som syntes egnet til å føre til frifinnelse, og at vilkårene i straffeprosessloven § 391 nr. 3 var oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

08.05.2025 (GK-2024/100 og GK-2025/94) Ran, vold – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann var i tingretten domfelt for ett tilfelle av ran i 2021 og for ett tilfelle av vold i 2022. Straffen i dommen fra 2021 ble satt til fengsel i 8 måneder. Straffen i dommen fra 2022 ble satt til 30 dager, som en tilleggsdom til dommen fra 2021.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024. Han anførte at han hadde vært utilregnelig på gjerningstidspunktet i de to dommene. I forbindelse med nye straffbare forhold hadde domfelte blitt underlagt en rettspsykiatrisk evaluering, hvor det ble konkludert med at han hadde en schizofrenidiagnose. Påtalemyndigheten sluttet seg til gjenåpningsbegjæringen.

Kommisjonen fant at det forelå nye omstendigheter eller bevis som skapte tvil om domfeltes skylddevne/tilregnelighet da de straffbare handlingene ble begått. Den nye sakkyndige erklæringen innebar at det forelå en rimelig mulighet for at domfelte ville ha blitt frifunnet for handlingene dersom erklæringen hadde foreligget for den dømmende rett. Vilårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

08.05.2025 (GK-2024/325) Narkotika – § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlig kroppsvisitering under varetekt

En mann ble i 2020 dømt i lagmannsretten for narkotikaovertridelser til fengsel i 10 år. Straffen var en fellesstraff med resttiden fra en dom i lagmannsretten fra 2010.

Domfelte begjærte gjenåpning av straffutmålingen og anførte som ny omstendighet at han hadde vært utsatt for et høyt antall ulovlige kroppsvisitasjoner mens han satt varetektsfengslet og sonet dom. Domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde vært utsatt for et brudd på EMK artikkel 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene.

Kommisjonen fant videre at den nye omstendigheten syntes egnet til å føre til en «vesentlig mildere rettsfølge». Kommisjonen viste til tidligere avgjørelser hvor ulovlige kroppsvisitasjoner var anført som gjenåpningsgrunn, og kommisjonen fant at et eventuelt ytterligere varetektsfradrag eller en reduksjon i straffen i denne saken, ville ligge over det som etter kommisjonens praksis skal til for å gjenåpne straffutmålingen.

Vilkårene for gjenåpning av straffutmålingen etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 ble ansett oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

08.05.2025 (GK-2024/164) Drap – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i 2022 dømt i lagmannsretten for drap til forvaring med en tidsramme på 20 år og en minstetid på 13 år. Varetekt kom til fradrag i både tidsrammen og minstetiden med 850 dager. Han ble også dømt til å betale erstatning og oppreisningserstatning til etterlatte.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024. Det ble anført at det forelå nye bevis eller omstendigheter som måtte føre til gjenåpning, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Gjenopptakelseskommisjonen oppnevnte to rettspsykiatrisk sakkyndige som avga erklæring i februar 2025. De nye rettspsykiatrisk sakkyndige konkluderte med at domfelte var psykotisk på gjerningstidspunktet i 2020.

Gjenopptakelseskommisjonen kom til at vurderingene i den rettspsykiatriske erklæringen avgitt februar 2025, var nye omstendigheter som «synes egnet til å føre til frifinnelse eller avvisning eller til anvendelse av en mildere strafferegel eller en vesentlig mildere rettsfølge», jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 ble derfor vurdert til å være oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

08.05.2025 (GK-2023/43) Bedrageri m.m. – § 391 nr. 3 (ny omstendighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En kvinne ble i 2014 dømt i tingretten for bedrageri mot NAV, falsk forklaring, dokumentfalsk samt brudd på reglene om oppholds- og arbeidstillatelse. Grunnlaget for saken var at domfelte hadde skaffet seg opphold og ytelser i Norge på bakgrunn av et ettergjort pass. Straffen ble satt til fengsel i ni måneder.

Riksadvokaten begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2023. Det ble anført at domfelte på EØS-rettslig grunnlag hadde rett på opphold i Norge i deler av perioden for de pådømte forholdene, fordi hun var samboer med en polsk statsborger. Domfelte hadde derfor rett til å ta arbeid og hadde krav på ytelser. Riksadvokaten mente at det ikke var grunnlag for gjenåpning av domfellelsen for dokumentfalsk.

Kommisjonen la til grunn at opplysningene om domfeltes avledede EØS-rettigheter var en ny omstendighet i saken som syntes egnet til å føre til frifinnelse for bedrageri, falsk forklaring og brudd på reglene om oppholds- og arbeidstillatelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen fant ikke grunnlag for gjenåpning av domfellelsen for dokumentfalsk verken etter straffeprosessloven § 392 første eller annet ledd.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning delvis til følge.

08.05.2025 (GK-2024/315) Brudd på besøksforbud – § 391 nr. 3 (ny omstendighet, senere rettsavklaring)

En mann ble i 2024 dømt i tingretten for fem tilfeller av brudd på besøksforbud og ett tilfelle av hindring av elektronisk kontroll av besøksforbud. Straffen ble satt til fengsel i 75 dager, hvorav 40 dager ble gjort betinget.

Domfelte begjærte gjenåpning av domfellelsen for hindring av elektronisk kontroll av besøksforbud. Grunnlaget for begjæringen var Høyesteretts dom HR-2024-1737-A, hvor Høyesterett konkluderte med at elektronisk kontroll av besøksforbud med hjemmel i straffeprosessloven § 222 bokstav g ikke kunne ilegges ved mistanke om brudd på besøksforbud som skjedde før bestemmelsen trådte i kraft 8. april 2024. Elektronisk kontroll ilagt på dette grunnlag ble ansett for være i strid med tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97.

Kommisjonen la til grunn at den elektroniske kontrollen av domfelte var ilagt på grunnlag av mistanke om brudd på besøksforbud som skjedde før bestemmelsen i straffeprosessloven § 222 g trådte i kraft. Beslutningen om illeggelse av elektronisk kontroll var følgelig i strid med Grunnloven § 97, og måtte dermed anses ugyldig. Kommisjonen kom på denne bakgrunn til at det forelå nye omstendigheter i saken som syntes egnet til å føre til frifinnelse for så vidt gjaldt domfellelsen for hindring av elektronisk kontroll. Kommisjonen kom derfor til at vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

09.05.2025 (GK-2024/21) Kroppskrenkelse – § 391 nr. 3 (ny omstendighet)

En mann ble i 2019 dømt i tingretten for to kroppskrenkelser og ett tilfelle av uaktsom kjøring. Straffen ble satt til ubetinget fengsel i 30 dager.

I 2023 ble det avgitt en nevropsykologisk spesialisterklæring som konkluderte med at domfelte oppfylte kriteriene for diagnosene lett psykisk utviklingshemming og uspesifisert obsessiv-kompulsiv lidelse. På bakgrunn av spesialisterklæringen begjærte domfelte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024.

Kommisjonens flertall fant ikke at innholdet i erklæringen var en ny omstendighet som var egnet til å så tvil om domfeltes tilregnelighet på handlingstidspunktet. De pådømte handlingene fant sted i 2017, og det var straffeloven § 20, slik den lød før lovendringen 1. oktober 2020, som lå til grunn for vurderingen av om det var tvil om domfelte var «psykisk utviklingshemmet i høy grad». Kommisjonens flertall viste til at domfelte var målt til en fullskala IQ på 62, og at det ikke var omstendigheter som tilsa at domfelte hadde et særlig lavt funksjonsnivå på handlingstidspunktet. I denne vurderingen la kommisjonens flertall blant annet vekt på opplysninger i erklæringen om at det var godt samsvar mellom målt evnenivå og funksjonsnivå. I tillegg la kommisjonens flertall vekt på at domfelte var i stand til å arbeide som taxisjåfør, og at tvangslidelsen syntes å ha utviklet seg i negativ retning de siste årene.

Mindretallet mente at omstendighetene rundt det straffbare forholdet, sammenholdt med øvrige opplysninger om domfeltes evne- og funksjonsnivå, tilsa at det forelå en viss tvil om domfelte hadde skyldevne. Mindretallet mente at saken burde gjenåpnes også for skyldspørsmålets vedkommende.

En samlet kommisjon fant at opplysninger om domfeltes evne- og funksjonsnivå var en ny omstendighet som var egnet til å føre til en vesentlig mildere straff dersom de hadde vært kjent på domstidspunktet. Begjæringen ble dermed tatt til følge hva angikk straffutmålingen, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet å ta begjæringen til følge med den dissens som er beskrevet ovenfor (4-1).

22.05.25 (GK-2025/30, GK-2025/31, GK-2025/32, GK-2025/33 og GK-2025/34) Vold, trusler, skadeverk, narkotika m.m. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i tidsrommet 2010-2018 dømt fem ganger i tingretten for ulike lovbrudd. I forbindelse med en ny straffesak mot mannen, ble det utarbeidet en rettspsykiatrisk erklæring. Domfelte var ifølge denne utilregnelig, og han hadde vært det også på handlingstiden for forholdene omfattet av de tidligere dommene.

Domfelte begjærte gjenåpning av de fem tidligere dommene for Gjenopptakelseskommisjonen i 2025. Han anførte at han skulle vært frifunnet for forholdene han var domfelt for i 2010-2018.

Kommisjonen vurderte at den rettspsykiatriske erklæringen utgjorde en ny omstendighet som var egnet til å føre til frifinnelse av domfelte i de sakene som var

begjært gjenåpnet, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Det var en rimelig mulighet for at domfelte var utilregnelig på handlingstiden.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

19.06.2025 (GK-2024/293) Narkotika, organisert kriminalitet – § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlig kroppsvisitering under varetekt

En mann ble i 2020 i tingretten dømt for grove narkotikalovbrudd, samt grov hvitvasking, alt som del av en kriminell gruppe til fengsel i 14 år og 6 måneder. Han begjærte gjenåpning av straffutmålingen og anførte som ny omstendighet at han hadde vært utsatt for et høyt antall ulovlige kroppsvisitasjoner mens han satt varetektsfengslet. Domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde vært utsatt for et brudd på EMK artikkel 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene.

Kommisjonen fant etter en gjennomgang av hendelsesjournalen, uttalelse fra fengslet, samt domfeltes forklaring at antallet ulovlige kroppsvisitasjoner ville utgjøre et varetektsfradrag over 120 dager, som etter kommisjonens praksis utgjør «en vesentlig mildere rettsfølge».

Kommisjonen bemerket at det er opp til domstolen å ta stilling til hvor mange dager som eventuelt skal gis som reduksjon i straff eller økt varetektsfradrag.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

19.06.2025 (GK-2025/66, GK-2025/154, GK-2025/155 og GK-2025/174) Grovt tyveri m.m. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En mann var straffedømt fire ganger i tingretten i 2015, 2018, 2020 og 2022. Dommene gjaldt blant annet tyveri, skadeverk, heleri og vold mot offentlig tjenestemann.

Påtalemyndigheten begjærte i 2025 dommene gjenåpnet til gunst for domfelte på grunnlag av en rettsmedisinsk utredning av ham. Riksadvokaten mente denne etterlot tvil om domfelte hadde skyldene på tidspunktet for de straffbare handlingene. Den nye sakkyndigerklæringen konkluderte med at domfelte hadde diagnosen paranoid schizofreni.

Kommisjonen fant at den rettspsykiatriske erklæringen måtte regnes som en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Den nye erklæringen innebar at det forelå en rimelig mulighet for at domfelte ville ha blitt frifunnet for handlingene

dersom erklæringen hadde foreligget for den dømmende rett. Vilåårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

19.06.2025 (GK-2023/213) Voldtekt – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i 2022 dømt i lagmannsretten for en sovevoldtekt. Etter anke til Høyesterett ble straffen satt til fengsel i ett år og fire måneder. Han ble også dømt til å betale oppreisningserstatning til fornærmede.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2023. Han anførte blant annet at han ikke var bevisst i handlingsøyeblikket, og viste til at han var under utredning for seksomni. Kommisjonen oppnevnte blant annet to sakkyndige som avga en rettspsykiatrisk erklæring og avhørte domfelte og hans nåværende samboer.

Påtalemyndigheten anførte i sine merknader til kommisjonen at den rettspsykiatriske erklæringen inneholdt forbehold og presiseringer som var helt vesentlige når den skulle forstås riktig og vurderes korrekt i sammenheng med sakens øvrige opplysninger og totale bevisbilde. Påtalemyndigheten mente at lagmannsrettsdommen var grundig og at retten hadde foretatt en konkret vurdering på bakgrunn av den totale bevisførselen, og at det ikke var grunnlag for gjenåpning.

Kommisjonen vurderte at det forelå flere nye omstendigheter og bevis i saken, blant annet den rettspsykiatriske erklæringen og avhørene av domfeltes samboer. Videre viste kommisjonen til at spørsmålet om domfelte lider av seksomni og om det straffbare forholdet var utslag av seksomnisk aktivitet, ikke var et tema i lagmannsretten. Etter en samlet vurdering kom kommisjonen til at det forelå nye omstendigheter og bevis som skapte tvil om domfeltes skylddevne på handlingstidspunktet.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

20.06.2025 (GK-2024/144, GK-2025/7, GK-2025/8, GK-2025/9, GK-2025/10 og GK-2025/11) Fremkalling av fare for allmennheten m.m. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En kvinne ble i perioden 2013 til 2020 dømt i seks straffesaker. I den siste dommen fra Sør-Trøndelag tingrett i 2020 ble hun dømt til forvaring med en tidsramme på fire år, og en minstetid på to år og åtte måneder for fremkalling av fare for allmennheten, grovt skadeverk og trusler.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024 av Sør-Trøndelag tingretts dom fra 2020. Hun anførte at det forelå nye omstendigheter i saken i form av en soningsevnevurdering som tilsa at hun skulle blitt vurdert som utilregnelig på grunn av høygradig psykisk utviklingshemming.

På bakgrunn av at domfelte en rekke ganger tidligere var vurdert som tilregnelig av rettsoppnevnte sakkyndige, oppnevnte kommisjonen to nye sakkyndige til å vurdere domfeltes fungering. Før de sakkyndige avga sin erklæring til kommisjonen, avsa Borgarting lagmannsrett dom mot domfelte hvor hun ble vurdert som utilregnelig. På

denne bakgrunn ba Riksadvokaten om at saken for kommisjonen og de sakkyndiges mandat ble utvidet til å gjelde alle dommene i perioden 2013-2020.

De sakkyndige konkluderte med at domfelte oppfyller vilkårene for lett psykisk utviklingshemming med en målbar IQ på 55-60, men at hennes reelle funksjonsnivå er ned mot moderat psykisk utviklingshemming (IQ 35–49).

Påtalemyndigheten anførte i sine merknader til kommisjonen at vilkårene for gjenåpning var oppfylt for alle seks dommene.

Kommisjonen vurderte at de nye opplysningene om domfeltes fungering innebar en rimelig mulighet for at domfelte ville blitt vurdert som utilregnelig i de seks dommene som var begjært gjenåpnet. Kommisjonen fant dermed at det forelå en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

22.06.2025 (GK-2024/159) Vold m.m. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i perioden 2018-2022 domfelt i tre straffesaker for ulike volds-, vinnings- og narkotikaforbrytelser til fengsel i til sammen omtrent tre år. I forbindelse med en senere straffesak konkluderte rettsoppnevnte sakkyndige med at domfelte hadde paranoid schizofreni og ikke rusutløst psykose, som man tidligere hadde lagt til grunn.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024. Han anførte at han hadde hatt en schizofrenilidelse eller annen psykoselidelse siden 2020 eller tidligere og at dette utgjorde en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse.

Kommisjonen oppnevnte to sakkyndige, som blant annet konkluderte med at det var grunnlag for å opprettholde diagnosen paranoid schizofreni. De sakkyndige vurderte også debuttidspunktet for diagnosen.

Kommisjonen besluttet å ta begjæringen om gjenåpning til følge for dommen fra 2022. For hendelsene pådømt i de to foregående dommene, hadde de sakkyndige ikke funnet holdepunkter for noen tilstander som omfattes av straffeloven §§ 20 eller 80. Slike tilstander kunne imidlertid ikke helt utelukkes, da det er vanlig med en prodromalfase med tidligsymptomer forut for debut av schizofreni. Kommisjonen la til grunn at den teoretiske muligheten for slike symptomer ikke var tilstrekkelig for gjenåpning av de to første sakene. Kommisjonen viste også til at disse sakene fremstod som en fortsettelse av domfeltes tidligere, kriminelle virksomhet.

Kommisjonens avgjørelse var enstemmig.

10.09.25 (GK-2025/52) Uriktig forklaring – § 392 første ledd (fravikelse av lovtolkning)

En mann ble i 2024 dømt i tingretten for å bevisst ha gitt uriktige opplysninger om sin identitet til norske utlendingsmyndigheter, som et ledd i å bli innvilget opphold i Norge. Straffen ble satt til fengsel i 90 dager.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2025. Han viste til en ny dom fra Høyesterett fra november 2024, som også omhandlet falsk forklaring til norske myndigheter, og hvor siktede ble frikjent. Påtalemyndigheten ga uttrykk for at Høyesterettsdommen satte domfellelsen i et nytt lys, og sluttet seg til begjæringen om gjenåpning.

Kommisjonen la til grunn at Høyesterett i dommen i 2024 endret sin tidligere tolkning av straffrihetsregelen. Høyesterett slo fast at reglene om straffrihet ikke lenger skulle tolkes innskrenkende, slik Høyesterett hadde gjort i en tidligere dom fra 2007. Etter kommisjonens syn var det rimelig grunn til å anta at domfelte ville ha blitt frifunnet dersom tingretten hadde anvendt straffrihetsbestemmelsen i tråd med Høyesteretts senere endrede lovtolkning. Vilåårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 første ledd var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

10.09.25 (GK-2025/202) Uriktig forklaring – § 392 første ledd (fravikelse av lovtolkning)

En mann ble i 2023 dømt i tingretten for uriktige forklaringer i forbindelse med søknader om oppholdstillatelse, samt narkotikalovbrudd. Straffen ble satt til fengsel i 120 dager.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2025. Han viste til Høyesteretts dom HR-2024-2185-A om tolkningen av straffrihetsregelen i straffeloven § 221 annet ledd. Høyesterett kom her til at en asylsøker ikke kan straffes for etterfølgende uriktige forklaringer på grunn av straffrihetsregelen. Påtalemyndigheten mente at vilåårene for gjenåpning var oppfylt.

Kommisjonen la til grunn at HR-2024-2185-A innebar en fravikelse av en lovtolkning som Høyesterett tidligere hadde lagt til grunn, og at dommen mot domfelte bygget på den tidligere lovtolkningen. Videre fant kommisjonen at det ville være støtende om dommen ble stående. Kommisjonen fant dermed at vilåårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 første ledd var oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

11.09.25 (GK-2025/75, GK-2025/76, GK-2025/77, GK-2025/78, GK-2025/79, GK-2025/80 og GK-2025/81) Ran m.m. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklåring, tilregnelighet)

En mann ble i perioden 2011-2019 dømt i tingretten flere ganger for ulike straffbare forhold. I forbindelse med en ny straffesak ble det avgitt en ny rettspsykiatrisk erklåring i 2024 som førte til at han i en dom fra 2025 ble vurdert til ikke å ha skylddevne.

Domfelte begjærte gjenåpning av syv dommer fra perioden 2011-2019. Det ble gjort gjeldende at den etterfølgende rettspsykiatriske erklåringen fra 2024 og dommen fra 2025 var å anse som nye omstendigheter som «synes egnet til å føre til frifinnelse», jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen kom til at det forelå en rimelig mulighet for at den etterfølgende rettspsykiatriske erklæringen fra 2024 og dommen fra 2025, ville ha ført til at domfelte ble vurdert til ikke å ha skyldene ved dommene fra perioden 2011-2019, dersom det hadde vært kjent for retten da sakene ble pådømt, sett i sammenheng med de omstendigheter som forelå for den aktuelle dømmende rett, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Vilåarene for gjenåpning var dermed ansett å være oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

11.09.25 (GK-2025/197) Trusler – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble domfelt i 2024 for ett tilfelle av trusler, samt fire brudd på besøksforbud. Domfelte begikk i etterkant av dommen nye straffbare forhold og ble underlagt en rettspsykiatrisk undersøkelse. Den rettspsykiatriske erklæringen av mars 2025 konkluderte blant annet med at domfelte oppfylte diagnosen F 06.3 Organisk affektiv lidelse. Det fremgikk videre av erklæringen at domfeltes organisk betingede, alvorlige psykiske lidelse skapte omfattende virkelighetsbrist og sviktende funksjon på alle livsområder både før, under og etter de påklagede handlinger fant sted. Hva gjaldt domfeltes rusinntak ble det vurdert at inntak av rusmidler ikke hadde utløst tilstanden, men forsterket den.

Riksadvokaten begjærte på dette grunnlaget gjenåpning av dommen. Domfeltes forsvarer innga ikke særskilte merknader til begjæringen.

Kommisjonen vurderte at den sakkyndige vurderingen fra mars 2025 utgjorde en ny omstendighet som «synes egnet til å føre til frifinnelse», jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæring om gjenåpning til følge.

11.09.25 (GK-2025/216) Tyveri m.m. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i 2024 dømt i tingretten for hensynsløs atferd, tyveri og kjøring i påvirket tilstand uten gyldig førerkort. Straffen ble satt til fengsel i 30 dager.

Påtalemyndigheten begjærte i 2025 dommen gjenåpnet til gunst for domfelte på grunnlag av en rettspsykiatrisk undersøkelse i forbindelse med en annen straffesak. Riksadvokaten mente dette måtte regnes som nye omstendigheter som var egnet til å føre til frifinnelse. Den nye sakkyndigerklæringen konkluderte med at domfelte hadde diagnosen paranoid schizofreni.

Kommisjonen fant at den rettspsykiatriske erklæringen måtte regnes som en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse. Vilåarene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

07.10.25 (GK-2025/218) Vold – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i 2019 dømt i tingretten for tre tilfeller av vold og trusler mot offentlig tjenestemann. Straffen ble satt til betinget fengsel i 18 dager.

Riksadvokaten begjærte i 2025 gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen til gunst for domfelte. Riksadvokaten anførte at det forelå nye omstendigheter i saken som tilsa at domfelte var utilregnelig på handlingstidspunktene. De nye omstendighetene var to rettspsykiatriske erklæringer avgitt i forbindelse med nye straffesaker mot domfelte, hvor de sakkyndige konkluderte med at domfelte tilfredsstilte kriteriene for diagnosen paranoid psykose, og at han hadde vrangforestillinger.

Kommisjonen vurderte på bakgrunn av de nye rettspsykiatriske erklæringer at det forelå en rimelig mulighet for at domfelte var psykotisk på handlingstidspunktene. Kommisjonen fant dermed at erklæringer var nye omstendigheter som syntes egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

07.10.2025 (GK-2025/139, GK-2025/140 og GK-2025/141) – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, lettere psykisk utviklingshemming)

En mann ble i 2005, 2011 og 2019 dømt i tingretten for ulike lovbrudd. Han begjærte gjenåpning av sakene for Gjenopptakelseskommisjonen i 2025. Begjæringen gjaldt straffutmålingen. Domfelte viste til begrunnelsen kommisjonen ga i 2024 da straffutmålingen i en dom mot ham avsagt i 2003 ble gjenåpnet.

Påtalemyndigheten tiltrådte den nye begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen.

Kommisjonen kom til at det forelå et nytt bevis som kunne lede til en vesentlig mildere rettsfølge, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Det ble vist til at domfelte var vurdert som psykisk utviklingshemmet i lettere grad i en rettspsykiatrisk vurdering innhentet av kommisjonen i anledning den forrige saken hans. Det ble videre vist til reglene for reaksjonsfastsettelse i straffeloven (1902) § 56 c og straffeloven (2005) §§ 80 f og 78 d, samt til kommisjonens tidligere avgjørelse i sak 2021/59 og ny dom etter det.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

03.11.2025 (GK-2024/316) Innsidehandel – § 392 annet ledd (særlige forhold)

En mann ble i 2014 dømt i lagmannsretten for brudd på verdipapirhandelloven § 3-3 om innsidehandel (slik paragrafen den gang lød). Straffen ble satt til fengsel i 120 dager. Han ble også dømt til å betale inndragning og saksomkostninger. Domfeltes anke over blant annet lagmannsrettens lovanvendelse under skyldspørsmålet, ble nektet fremmet av Høyesteretts ankeutvalg.

Domfelte hadde mottatt innsideinformasjon etter at han hadde innlagt en ordre på kjøp av aksjer, men før ordren var gjennomført og kjøp hadde skjedd. Lagmannsretten fant, med støtte i lovens ordlyd og lovforarbeidene mv., at begrepet

«kjøp» i verdipapirhandelloven § 3-3 måtte tolkes som det tidspunkt det var inngått en bindende avtale mellom kjøper og selger. Dette innebar at domfelte da han mottok innsideinformasjonen, hadde rettslig plikt til å kalle tilbake ordren om aksjekjøp som han hadde lagt inn. Når han ikke gjorde det, foretok domfelte et kjøp med innsideinformasjon. Høyesteretts ankeutvalg var enig i lagmannsrettens tolking av kjøpsbegrepet.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024. Han anførte blant annet at lagmannsretten feilaktig hadde lagt tidspunktet for kjøp av aksjer, og ikke tidspunktet for innleggelsen av ordren om kjøp (ordretidspunktet) til grunn for vurderingen av om han hadde gjort seg skyldig i innsidehandel. Domfelte viste til EØS-retten og Markedsmisbruksdirektivet (MAD) art. 2 nr. 1, som han mente lot ordretidspunktet være avgjørende og som var bestemmende også for tolkningen av kjøpsbegrepet i verdipapirhandelloven § 3-3.

Påtalemyndigheten anførte i sine merknader til kommisjonen at lagmannsretten hadde tolket verdipapirhandelloven § 3-3 riktig.

Eller kommisjonen syn foranlediget saken en vurdering av forbudet mot innsidehandel i MAD artikkel 2 nr. 1 ved rettens tolkning av verdipapirhandelloven § 3-3. MAD var imidlertid ikke vurdert, verken av lagmannsretten eller Høyesteretts ankeutvalg. Det var videre tvilsomt om rettens standpunkt til domfeltes plikt til å trekke kjøpsordren etter at han mottok innsideinformasjon, var i samsvar med MAD artikkel 2 nr. 1. Dette tilsa at domfellelsen kunne være bygget på feil rettsanvendelse, noe som utgjorde et særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen var riktig, jf. straffeprosessloven § 392 annet ledd. Tungtveiende hensyn tilsa dessuten at spørsmålet om siktedes skyld ble prøvd på ny.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

04.11.2025 (GK-2024/304, GK-2025/14, GK-2025/15 og GK-2025/16) Trusler, vold, narkotika m.m. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), dissens

En mann var straffedømt ved tingrettsdommer i 1999, 2008, 2011 og 2022, for bedrageri, heleri, trusler, vold og befatning med narkotika. Straffene varierte fra 30 timer samfunnstjeneste til fengsel i 5 måneder. I 2024 ble han tiltalt i en ny sak, men den ble henlagt på grunnlag av en sakkyndig erklæring som reiste tvil om han hadde en psykoselidelse.

Domfelte begjærte i 2024 gjenåpning av de fire dommene under henvisning til den sakkyndige erklæringen. Kommisjonen oppnevnte de samme sakkyndige, og disse uttrykte tvil om domfeltes tilregnelighet også på gjerningstiden for de fire dommene. Påtalemyndigheten anførte at det ikke var grunnlag for gjenåpning.

Kommisjonens flertall (fire medlemmer) fant at den tvil de sakkyndige ga uttrykk for, syntes egnet til frifinnelse for den siste dommen, som derfor ble gjenåpnet etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Flertallet viste blant annet til at gjerningstiden lå relativt nært opptil gjerningstiden for den henlagte saken. For de tre første dommene fant kommisjonens flertall ikke at de sakkyndige erklæringene syntes egnet til frifinnelse eller en vesentlig mildere straff. Kommisjonens mindretall (ett medlem) fant at også den andre og tredje dommen måtte gjenåpnes, fordi de sakkyndige erklæringene tilsa en rimelig mulighet for frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet under dissens (4-1) å ta begjæringen om gjenåpning delvis til følge.

04.11.2025 (GK-2024/31) Voldtekt – § 392 annet ledd (særlige forhold), avvik mellom lyd- og videoopptak og avhørsrapport, dissens

En 33 år gammel mann hadde innledet et «sugardating»-forhold til en jente på 15 år. Han ble i 2022 dømt i lagmannsretten for tre voldtekter, seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år, anskaffelse av framstilling som seksualiserer barn og kjøp av seksuelle tjenester fra en mindreårig. Straffen ble satt til fengsel i syv år og åtte måneder. Han ble også dømt til å betale oppreisningserstatning til fornærmede.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024. Han anførte blant annet at det var avvik mellom avhørsrapportene og lyd- og videoopptakene fra fornærmedes politiforklaringer. Han hadde også innhentet en sakkyndig rapport om mulige svakheter ved etterforskningen og avhørene av fornærmede.

Kommisjonens flertall (4 medlemmer) konkluderte med at det forelå «særlige forhold» som gjorde det tvilsomt om dommen var riktig, og at «tungtveiende hensyn» tilsa en ny prøving av voldtektspostene, jf. straffeprosessloven § 392 annet ledd. En gjennomgang av lyd- og videoopptakene fra fornærmedes politiavhør, hadde avdekket flere svakheter ved protokolleringen og gjennomføringen av avhørene. Det var blant annet avdekket feil i gjengivelsen på sentrale deler av fornærmedes politiforklaring, og at fornærmede trolig hadde blandet sammen tiltalepostene, uten at dette framgikk av avhørsrapportene. Kommisjonen pekte på at fornærmedes forklaring var det sentrale beviset for domfellelse, og at feil i avhørsrapportene kunne ha svekket domfeltes mulighet til å utøve et tilstrekkelig forsvar. Mindretallet (ett medlem) mente at svakhetene ved avhørene og avhørsrapporten ikke var tilstrekkelige for gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 annet ledd.

Kommisjonen besluttet under dissens (4-1) å ta begjæringen om gjenåpning når det gjaldt voldtektspostene til følge. Begjæringen om gjenåpning ble ikke tatt til følge for de øvrige tiltalepostene.

18.11.2025 (GK-2024/165, GK-2024/168, GK-2024/169, GK-2024/170, GK-2024/171, GK-2024/172, GK-2024/173, GK-2024/174, GK-2024/175, GK-2024/177, GK-2024/178, GK-2024/179, GK-2024/180, GK-2024/182, GK-2024/183, GK-2024/184, GK-2024/185, GK-2024/186 og GK-2024/187) Tyveri m.m. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i perioden september 2004 til august 2016 dømt 19 ganger for en rekke ulike lovbrudd, blant annet tyveri, bilbrukstyveri, trusler, vold og narkotika. De straffbare forholdene var begått i perioden juni 2004 til juli 2016.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024. Begjæringen var begrunnet i hans psykiske helse. Kommisjonen oppnevnte to rettspsykiatrisk sakkyndige, som konkluderte med at domfelte en gang mellom 2008-2015, mest sannsynlig i løpet av 2013-2014, utviklet paranoid schizofreni. De sakkyndige uttalte at det var vanskelig å si når sykdommen debuterte. Påtalemyndigheten mente det var grunnlag for å gjenåpne dommene med handlingstidspunkt fra og med 2014.

Kommisjonen la til grunn at to nye dommer på tvungent psykisk helsevern, en uttalelse fra en psykologspesialist, den nye rettspsykiatriske erklæringen samt flere tidligere rettspsykiatriske erklæringer og tilleggserklæringer måtte anses som nye omstendigheter og bevis i sakene, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Under henvisning til den nye rettspsykiatriske erklæringen, fant kommisjonen at vilkårene for gjenåpning av skyldspørsmålet i dommene avsagt i 2015-2016 var oppfylt. Kommisjonen mente også vilkårene for gjenåpning av skyldspørsmålet var oppfylt for dommene avsagt i 2009-2014. Som begrunnelse viste kommisjonen til at det var problematisk å fastsette debuttidspunktet for domfeltes schizofreni sammenholdt med at domfelte hadde en utviklingshemming i området ned mot grensen for straffrihet. For de øvrige dommene avsagt i 2004-2008 gjenåpnet kommisjonen straffutmålingen begrunnet i domfeltes psykiske utviklingshemming, med unntak av én dom hvor straffen fremstod som relativt mild.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av 18 dommer til følge, mens begjæringen om gjenåpning av én av dommene ikke ble tatt til følge.

18.11.2025 (GK-2025/92) Drap mv. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i 2013 dømt i tingretten for blant annet drapsforsøk. Ettersom han allerede sonet en forvaringsdom, ble straffen satt til fortsatt forvaring med en tidsramme på 15 år og en minstetid på 10 år. Han ble også dømt til å betale oppreisningserstatning og menerstatning til fornærmede.

Basert på nyere rettspsykiatriske erklæringer fra 2023 og 2024, begjærte påtalemyndigheten gjenåpning til gunst for domfelte. Begjæringen gjaldt dommen fra 2013. Påtalemyndigheten anførte at det forelå tvil om domfeltes skylddevne under handlingstidspunktene i dommen, 2011-2013. Av den rettspsykiatriske erklæringen fra 2023 fremgikk det at domfelte hadde en schizofrenilidelse, som hadde manifestert seg i 2006. Av den rettspsykiatriske erklæringen fra 2024 fremgikk det at domfelte hadde en alvorlig hjerneorganisk skade. Domfelte selv anførte at han var uskyldig dømt, men at han verken hadde en psykoselidelse eller en hjerneskade.

Kommisjonen fant at de nye rettspsykiatriske erklæringene var en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse. Vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

18.11.2025 (GK-2025/217) Kjøring i påvirket tilstand – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i 2023 dømt i tingretten for kjøring i påvirket tilstand. Straffen ble satt til fengsel i 25 dager og tap av førerretten i 3 år.

Påtalemyndigheten begjærte i 2025 dommen gjenåpnet til gunst for domfelte på bakgrunn av at det var gjennomført en rettspsykiatrisk undersøkelse av han i forbindelse med nye straffesaker. Denne konkluderte med at domfelte var preget av psykotiske symptomer i samme periode som handlingstidspunktet i aktuelle dom.

Kommisjonen fant at den rettspsykiatriske erklæringen måtte regnes som en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse. Vilklårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

18.11.2025 (GK-2025/246) Bedrageri og falsk forklaring til offentlig myndighet – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i 2018 dømt i tingretten for grovt bedrageri og falsk forklaring til offentlig myndighet. Straffen ble satt til fengsel i 90 dager.

Påtalemyndigheten begjærte i 2025 dommen gjenåpnet til gunst for domfelte på bakgrunn av at det var gjennomført en rettspsykiatrisk undersøkelse av domfelte i etterkant av domfellelsen. De sakkyndige utarbeidet en rettspsykiatrisk erklæring datert 21. januar 2025, samt en tilleggserklæring datert 11. februar 2025. Her konkluderte de med at domfelte oppfylte kriteriene for diagnosen Paranoid Schizofreni, og at han helt siden 2012 hadde hatt alvorlig svikt i virkelighetsforståelsen, samt betydelig svikt i dagligdags-, sosial- og kognitiv funksjon.

Kommisjonen fant at de rettspsykiatriske erklæringene måtte regnes som nye omstendigheter som syntes egnet til å føre til frifinnelse. Vilklårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

18.11.2025 (GK-2025/263) Uriktig forklaring – § 392 første ledd (fravikelse av lovtolkning)

En mann ble i 2022 dømt i tingretten for å bevisst ha gitt uriktige opplysninger om sin identitet til norske utlendingsmyndigheter, som et ledd i å bli innvilget asyl i Norge. Straffen ble satt til fengsel i 90 dager. Han ble også dømt til å betale saksomkostninger med kr 3 000, og til å tåle inndragning av sitt norske pass. Domfelte anket til lagmannsretten, som nektet anken fremmet. Domfelte anket videre til Høyesterett, men trakk så anken sin. Ankesaken ble så hevet i Høyesterett.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2025. Han viste til en ny dom fra Høyesterett fra november 2024, som også omhandlet uriktig forklaring til norske myndigheter, og hvor siktede ble frikjent. Påtalemyndigheten ga uttrykk for at Høyesterettsdommen satte domfellelsen i et nytt lys, og sluttet seg til begjæringen om gjenåpning.

Kommisjonen la til grunn at Høyesterett i dommen i 2024 endret sin tidligere tolkning av straffrihetsregelen. Høyesterett slo fast at reglene om straffrihet ikke lenger skulle tolkes innskrenkende, slik Høyesterett hadde gjort i en tidligere dom fra 2007. Etter kommisjonens syn var det rimelig grunn til å anta at domfelte ville ha blitt frifunnet dersom tingretten hadde anvendt straffrihetsbestemmelsen i tråd med Høyesteretts senere endrede lovtolkning. Vilklårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 første ledd var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

11.12.25 (GK-2025/204) Trusler – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En kvinne ble i 2023 dømt i tingretten for trusler mot privatperson og offentlig tjenestemann. Straffen ble satt til fengsel i 30 dager.

Påtalemyndigheten begjærte dommen gjenåpnet til gunst for domfelte i 2025. Bakgrunnen for begjæringen var at det ble gjennomført en rettspsykiatrisk undersøkelse av henne i forbindelse med en annen straffesak. Denne konkluderte med at domfelte var preget av psykotiske symptomer i samme periode som gjerningstidspunktet i den aktuelle dommen.

Kommisjonen vurderte at den rettspsykiatriske utredningen måtte regnes som en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse. Vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

12.12.2025 (GK-2024/118) Bedrageri – § 391 nr. 3 (nye omstendigheter, etterfølgende dom mot medtiltalt)

En mann ble i 2022 dømt ved tilståelsesdom i tingretten for blant annet et bedrageri knyttet til fiktiv budgivning ved eiendomssalg. Straffen for dette og andre forhold ble satt til fengsel i ni måneder (hvorav seks måneder betinget). Han ble også dømt til å betale erstatning til fornærmede.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024. Han anførte at straffansvaret var foreldet, da forholdet var å anse som et simpelt bedrageri. En av de medtiltalte var ved en etterfølgende dom blitt frifunnet på dette grunnlaget. Påtalemyndigheten motsatte seg gjenåpning under henvisning til at bedrageriet var å anse som grovt for den aktuelle domfelte.

Kommisjonen fant at den etterfølgende dommen mot en av de medtiltalte var en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Det var holdepunkter for at tingretten i tilståelsesdommen mente å dømme for simpelt bedrageri, og i den etterfølgende dommen mot den medtiltalte ble det lagt til grunn at bedrageriet var simpelt og derfor foreldet. Det var derfor en rimelig mulighet for at også domfelte ville blitt frifunnet på grunn av foreldelse dersom retten kunne sett saken i sammenheng med den etterfølgende dommen. Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge for den aktuelle tiltaleposten.

Begjæringen rettet seg også mot en annen tiltalepost, men da bare angående erstatningskravet. Kommisjonen viste til at særskilt gjenåpning av sivile krav faller utenfor kommisjonens myndighet og at det etter gjenåpning av straffekravet hører under domstolene å ta stilling til hvilke sivile krav som kan kreves behandlet på nytt, jf. straffeprosessloven § 435.

12.12.25 (GK-2024/223, GK-2024/224, GK-2024/225, GK-2024/226, GK-2024/227 og GK-2024/228) Skadeverk, tyveri, narkotika m.m. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), dissens

En mann ble i årene 2014 til 2022 domfelt seks ganger for skadeverk, innbrudd, tyveri, narkotikaovertridelser m.m. Etter å ha blitt dømt til tvungent psykisk helsevern i 2024 begjærte domfelte gjenåpning av de tidligere dommene. Begjæringen bygget på en ny rettspsykiatrisk erklæring. De sakkyndige vurderte det slik at domfelte hadde en grunnleggende og vedvarende psykoselidelse, forenlig med en paranoid schizofreni. De sakkyndige ga uttrykk for at det var uvisst når psykosen debuterte, men at hans symptomer var blitt kronifisert de siste årene.

Påtalemyndigheten anførte at det bare var holdepunkter for gjenåpning av de to nyeste dommene.

Kommisjonen fant at den nye sakkyndigerklæringen utgjorde en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse for flere av dommene, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Flertallet kom til at de fem siste dommene skulle gjenåpnes. Ett mindretall kom til at alle dommene måtte gjenåpnes, mens ett mindretall kom til at bare de to nyeste dommene skulle gjenåpnes.

Begjæringen ble dermed tatt delvis til følge med den dissens som er beskrevet ovenfor (3-2).